

U2024/02591 Utbildningsdepartementet

Region Norrbottens yttrande på remissen Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)

Inför yttrandet har samråd skett med Piteå Kommun, Region Stockholm, Region Gotland och Fonden för rättvis omställning/Tillväxtverket.

Sammanfattning:

Region Norrbotten tackar för möjligheten att lämna synpunkter och ställer sig i huvudsak positiva till utredarens förslag.

Nya yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng för elever som saknar behörighet för nationella gymnasieprogram ger dessa elever större möjligheter till en starkare koppling till arbetsmarknaden än några av dagen introduktionsprogram som föreslås avskaffas.

I Norrbotten var andelen som sökte yrkesförberedande program 2022/2023 ca 50% jämfört med riket 36%. Andelen ungdomar som inte nådde behörighet för nationella program utgjorde knappt 14 % av årskullen vilket var lägre än genomsnittet för riket.

Region Norrbottens bedömning är att andelen elever som påverkas av utredarens förslag i Norrbotten utgör en mindre andel än i riket om än påverkan på enskilda elever kan förväntas bli positiv.

Region Norrbotten ser dock utifrån ett geografisk och demografiskt perspektiv vissa utmaningar i ett genomförande och risk för ökade kostnader för huvudmän och utbildningsanordnare.

Övergripande synpunkter

Region Norrbottens synpunkter: I utredningen förlås att introduktionsprogrammen individuellt alternativ (IMA) och yrkesintroduktion (IMY) avskaffas och ersätts med yrkesprogram om 1 900 gymnasiepoäng. De föreslagna yrkesprogrammen har en tydligare koppling till arbetsmarknaden än de introduktionsprogram som förlås avskaffas. Det ger en smidigare övergång mellan skola-arbetsliv vilket är att betrakta som en positiv konsekvens av utredarens förslag.

14.11 Finansiering av utredarens förslag sid 564: *Utredningens analyser pekar inte på några stora förändringar av kostnaderna för gymnasieskolan i och med förslagen om de nya yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng. Utredningen bedömer att förändringarna kan ske inom ram.*

Region Norrbottens synpunkter: Region Norrbotten håller inte med om utredarens slutsatser kring detta. För elever med endast 3 godkända betyg från gymnasieskolan kommer det att finnas fortsatta behov av stödjande insatser för att klara av tre års gymnasiestudier om än i mindre studietakt än på de nationella programmen. Resurser för detta föreslås tas från de introduktionsprogram som utredningen förslår avskaffa. Den pedagogiska stödpersonal som finns på dessa idag kommer att fortsätta behöva finnas eftersom det är samma elever som kommer att läsa de nya yrkesprogrammen om 1 900p med tillägget att det även kommer att krävas yrkeslärare.

Det finns också farhågor att eleven, även med extra stöd, får svårigheter att ta till sig yrkeskurser som ställer höga krav på teoretiska förkunskaper i till exempel matematik och fysik bland annat i kurser som förekommer i industritekniska programmen med ämnen som automation och ellära om de saknar betyg i dessa ämnen från grundskolan.

Konsekvenser

Region Norrbotten vill lyfta de territoriella perspektiv som en region med stora avstånd och mindre befolkningsunderlag ställs inför utifrån utredarens förslag. Många kommuner har redan idag väldigt små elevgrupper på sina nationella yrkesprogram. I ett genomförande behöver utbildningsanordnare som redan bedriver nationella yrkesprogram även kunna samla både de elever som läser nationella yrkesprogram med de elever som läser yrkesprogram om 1 900 gymnasiepoäng då det oftast inte finns elevunderlag eller tillgång till yrkeslärare för att dela dem i två olika studiegrupper.

Tillgången på APL-platser (arbetsplatsförlagt lärande) utgör redan idag en flaskhals på de flesta orter i Norrbotten, precis som i övriga landet. Det ställer krav på utbildningsanordnaren då det kan behövas extra stöd och uppföljning för elever även på de arbetsplatsförlagda inslagen i utbildningen. För vissa elever kan dock dessa vara den bästa formen av lärande och då borde dessa arbetsplatsförlagda inslag kunna utökas med fler timmar i studieplanen. Det ställer dock krav både på skolan och arbetsplatsen.

14.6.3 Ökad samverkan mellan kommuner sid 560: *Analysen visar att det kan komma att saknas en tillräckligt stor yrkesutbildningsstruktur i uppemot 90 kommuner. Elever som har tagits emot på introduktionsprogram i dessa kommuner (vanligtvis individuellt alternativ) kan i ett nytt gymnasiesystem*

behöva tas emot i andra kommuner. Alternativt får kommuner som i dag inte har några yrkesutbildningsplatser skapa sådana.

Region Norrbottens synpunkter: I Norrbotten har de kommunala huvudmännen, precis som övriga Sverige, ingått primära samverkansavtal rörande gymnasieskolornas program. Samverkansavtalen ger ett större utbud av nationella program att söka inom samverkansområdet. Nästan alla kommuner har dock introduktionsprogram i någon form i hemkommunen då eleverna är mindre benägna att pendla till annan kommun för att delta i dessa.

Norrbotten har från vissa orter väldigt långa pendlingsavstånd som omöjliggör dagpendling med kollektivtrafik. Det krävs stor motivation hos eleven för att studera på annan ort även där dagpendling är möjligt på grund av att avstånden gör att det blir ytterst tidskrävande. Alternativt krävs dubbelt boende för eleven vilket medför andra typer av kostnader, såväl individuella som samhälleliga. Detta behöver man ha i åtanke då man skapar yrkesprogram om 1 900p för denna målgrupp.

Vidare kan en kommun som idag saknar yrkesutbildningsplatser ha stora svårigheter att starta sådana, särskilt för en liten målgrupp, som för de som omfattas av yrkesprogram om 1900 gymnasiepoäng. Det kan vara förknippat med svårigheter att hitta behöriga yrkeslärare och ändamålsenliga lokaler och grupperna torde bli väldigt små och vissa läsår kan målgruppen helt utebli. Det medför att utbildningsplatserna skulle bli enormt kostsamma för anordnarkommunen.